

Gezonder voedingsaanbod in ziekenhuizen en andere zorginstellingen

Goede zorg proef je

Onderdeel van het Nationaal Preventieakkoord

Een gezonder voedingsaanbod voor patiënten, medewerkers en bezoekers in ziekenhuizen en andere zorginstellingen, dat is één van de doelen in het **Nationaal Preventieakkoord** met maatregelen tegen overgewicht en obesitas om bij te dragen aan een gezonder Nederland ⁽¹⁾. Gezonde voeding is tevens belangrijk in de preventie van chronische ziekten ⁽²⁾. Een zorginstelling heeft een belangrijke taak deze boodschap uit te dragen en hierin een voorbeeld te zijn.

Dit vraagt onder andere van zorginstellingen om deze boodschap te vertalen naar een goed voedingsaanbod voor opgenomen patiënten. Voeding is echter ook onderdeel van de behandeling, en (risico op) ondervoeding is een veel voorkomend probleem, ook bij patiënten met overgewicht ^(3,4). Een goed voedingsaanbod houdt rekening met al deze aspecten. ●

Deze factsheet is een handreiking aan het interprofessionele team binnen zorginstellingen waarbij antwoord gegeven wordt op de vraag 'Wat is gezond?' Het doel is om hiermee een aanzet te geven tot de implementatie van een goed voedingsaanbod voor patiënten, bezoekers én medewerkers. Het team bestaat minimaal uit afgevaardigden van de afdelingen facilitair bedrijf, diëtetiek, zorg en medische staf.

Voedingsaanbod voor bezoekers en medewerkers

De **'Richtlijnen Schijf van Vijf'** van het Voedingscentrum zijn het uitgangspunt voor een gezonde voeding voor bezoekers en medewerkers ⁽⁵⁾. Deze richtlijnen hebben als basis de **'Richtlijnen Goede Voeding'** van de Gezondheidsraad, die gericht zijn op gezondheidswinst voor de algemene 'gezonde' bevolking door preventie op de tien meest voorkomende chronische ziekten in Nederland ⁽²⁾.

Het Voedingscentrum heeft met de 'Richtlijnen Schijf van Vijf' vanuit die basis een praktische vertaling gemaakt naar een volwaardig voedingspatroon dat voorziet in de behoefte aan energie en voedingsstoffen, rekening houdend met specifieke doelgroepen. Deze vertaling is van toepassing op bezoekers en medewerkers, maar voor patiënten in zorginstellingen is een individuele afstemming nodig. ●

Voedingsaanbod voor patiënten tijdens ziekenhuisopname en bij herstel

Een goede voeding voor patiënten heeft als **basis de 'Richtlijnen Goede Voeding'** van de Gezondheidsraad en voorziet in **de (verhoogde) eiwitbehoefte** en levert **voldoende energie** ^(3,6-8). Uit ervaring en onderzoek blijken vrijwel alle patiënten tijdens ziekenhuisopname onvoldoende voedingsinname te hebben ten opzichte van de voedingsbehoefte ⁽⁹⁻¹²⁾. Ook tijdens opname in een revalidatiekliniek is er de ervaring dat patiënten de voedingsbehoefte niet altijd behalen ⁽¹³⁾. Het voorzien in de eiwit- en energiebehoefte maakt dat de **'Richtlijnen Goede Voeding' veelal niet volledig in te passen** zijn, met name wanneer er sprake is van factoren die de voedingsinname negatief beïnvloeden ⁽⁷⁾. Er zijn vaak meerdere eetmomenten en een kleiner volume nodig om aan de benodigde voedingsstoffen te komen ^(3,7,8). Op de achterzijde staan uitgangspunten voor een goed voedingsaanbod voor patiënten.

Mede bepalend in de keuze van het voedingsaanbod en de advisering is **de fase van de behandeling, het soort ziektebeeld en de doelgroep** die het betreft. Zo zal bij acute ziekte in de eerste fase meer aandacht zijn voor voldoende

eiwit en energie inname. Pas in een latere fase zal er meer aandacht zijn voor preventie, terwijl daar bij chronische ziekten eerder rekening mee gehouden kan worden.

Verschillende doelgroepen zoals ouderen, oncologiepatiënten, patiënten met een dwarslaesie en patiënten met slikproblemen hebben specifieke aandachtspunten met betrekking tot het voedingsaanbod en de advisering. Uiteindelijk is het doel dat op het niveau van **het individu** de juiste voeding wordt aangeboden.

De diëtist is, in samenwerking met andere disciplines, **de deskundige** om een goede vertaling te maken naar keuzes in het voedselaanbod, hierbij ook rekening houdend met ziekte specifieke richtlijnen en individuele diëetkenmerken. ●

'Op de achterzijde de uitgangspunten voor een goed voedingsaanbod voor patiënten'

Uitgangspunten voedingsaanbod patiënten

1 'Richtlijnen Goede Voeding' vormen de basis, waarbij de voeding voorziet in de (verhoogde) eiwitbehoefte en voldoende energie levert ^(3,6-8).

2 Meer energie- en/of eiwit(ver)rijk(t)e voeding is nodig bij een verhoogde energie- en/of eiwitbehoefte, een verminderde inname en/of aangepaste consistentie van voeding. Hierbij heeft voeding die belangrijke nutriënten levert de voorkeur ^(3,7,8).

3 Aangepaste hoeveelheden met kleinere portiegrootte en verhoogde maaltijd-frequentie is veelal nodig om te voorzien in voldoende eiwit en energie ^(3,7,8).

4 Variatie in de samenstelling van de maaltijd is belangrijk, ongeacht de portiegrootte ⁽⁷⁾.

5 De patiënt of contactpersoon wordt geïnformeerd over de tijdelijk andere voedingskeuze in verband met ziekte, (risico op) ondervoeding en/of herstel.

Goede Zorg Proef Je

Het project 'Goede Zorg Proef Je', uitgevoerd door de Alliantie Voeding in de Zorg in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en met steun van het Ministerie VWS, geeft vervolg en ondersteuning aan optimale voedingszorg in ziekenhuizen en revalidatiecentra en draagt bij aan de realisatie van maatregelen in het Nationaal Preventie Akkoord. Hierbij wordt ingezet op een gezond voedingsaanbod, een gezonde eetomgeving voor patiënten, bezoekers en medewerkers en implementatie van voedingsadviezen in de zorg. •

In samenwerking met

Mede mogelijk gemaakt door

Geconsulteerde experts voor deze factsheet

- Deventer Ziekenhuis, Caroline Käser, diëtist
- Deventer Ziekenhuis, Daniëlle Oling, diëtist
- Heliomare, Manon Kuijpers, diëtist
- Maxima Medisch Centrum, Patrick van Gerven, Hoofd Catering
- Ned. Ver. van Diëtisten, Wineke Remijnse, beleidsadviseur Kwaliteit
- Radboudumc, Dr. Manon van den Berg, Themaleider voeding, wetenschappelijk onderzoeker
- Rijnstate, Bob Janssen, Hoofd eten & drinken en patiëntvoeding
- Rijnstate, Petra Steenhof - Vink, diëtist
- SanAvis, Elly Kaldenberg, diëtist
- Spierziekten Nederland, Coby Wijnen, diëtist
- Stuurgroep Ondervoeding, Elke Naumann, projectleider.
- Voedingscentrum, Annette Stafleu, Expert Voeding en Gezondheid
- Ziekenhuis Gelderse Vallei, Coralie Azzouzi - van Beek, Hoofd Hoteldienst facilitair bedrijf
- Ziekenhuis Gelderse Vallei, Mirjam Holverda, diëtist

Literatuur

Contactgegevens

info@alliantievoeding.nl

Blijf op de hoogte

www.alliantievoeding.nl

@ZorgProefJe

@voedingindezorg